

Projectplan

GroenBlauwe schoolpleinen

22 januari 2018

Foto: groenblauwe schoolplein van pilotproject de Bolster

Onderdeel van
Klimaatbestendig Land van Cuijk

COLOFON

Opgesteld door:

Ingrid Langenhoff, VoorElkaarKrijgen

Opdrachtgever:

*gemeente Boxmeer namens het
projectteam Klimaatbestendig Land*

van Cuijk 2030, Basisscholen

Bakelgeert, Bonckert, de Waai,

Matthias en 't Stekske

Datum: 21 januari 2018

Inhoud

1. INLEIDING

2. KLIMAATBESTENDIGE GROEN/BLAUWE SCHOOLPLEINEN

2.1 Waarom groen/blauwe schoolpleinen

2.2 Stand van zaken

2.3 Hoe nu verder

2.4 Borging groenblauwe schoolpleinen en waterconservering

2.5 Ontwerp en leertraject

2.6 Kosten en financiële dekking

2.6.1 *Gevraagde subsidie*

2.6.2 *Dekkingsplan*

2.6.3 *Kosteneffectiviteit*

2.6.4 *Risicobeheersing*

2.7 Effecten van het project?

2.7.1 *Omvang in m2 en m3*

2.8 Andere projectdeelnemers

2.9 Groenblauwe schoolpleinen zijn innovatief

2.10 Locatie van het project

3. COMMUNICATIE

4. UITBREIDING NAAR LIMBURG

5. PROJECTTEAM

6. PLANNING

7. LEERPUNTEN

8. VERBETERINGEN T.O.V. HET VORIGE PLAN

1. Inleiding

Dit project is onderdeel van het grotere project Klimaatbestendig Land van Cuijk. Hierin zijn de vijf gemeenten, het Waterschap Aa en Maas en de Provincie Noord Brabant vanaf januari 2014 aan het werk om het Land van Cuijk Klimaatbestendig te maken. Want niet alleen grote steden krijgen te maken met de gevolgen van de klimaatverandering. Ook plattelandsgemeenten, zoals in het Land van Cuijk, worden steeds vaker geconfronteerd met wateroverlast, verdroging en hittestress.

In het project Klimaatbestendig Land van Cuijk werken we op elk schaalniveau en dwars door vakdisciplines en organisaties heen aan klimaatadaptatie. Een onderdeel in het project is het realiseren van groene, gezonde kernen. In groene, gezonde kernen, wordt regenwater vastgehouden en geïnfiltreerd. Zo voorkomen we verdroging en ontlasten we het rioolstelsel. Ook is er zo, bij de bron, voldoende water voor meer groen. Dit groen helpt bij het dempen van hitte en vergroot de biodiversiteit. Onze ambitie is om in het Land van Cuijk in 2030 klimaatbestendig te zijn. Het project groenblauwe schoolpleinen maakt onderdeel uit van groene, gezonde kernen en draagt op lokaal niveau bij aan een beter klimaat en een gezondere leefomgeving. Niet alleen door het nemen van maatregelen op het schoolplein maar zeker ook door het uitstralingseffect en het educatieve deel van dit project.

In het project groenblauwe schoolpleinen ontwerpen, ontwikkelen en realiseren

we samen met de scholen, gemeenten, kinderen, ouders en andere partijen de groenblauwe schoolpleinen. Deze pleinen dragen bij aan waterinfiltratie, biodiversiteit, een gezondere leefomgeving en het terugdringen van hittestress. En niet zonder succes. Inmiddels zijn, met ondersteuning uit de regeling ‘Klimaatrobuuste zoetwatervoorziening Deltaplan Hoge Zandgronden’, een aantal schoolpleinen gerealiseerd. Daarnaast zijn er steeds meer schooldirecteuren die zich melden voor ook een groenblauw schoolplein. Dit ondanks de best lastige en moeilijke weg tot financiering, realisatie en beheer van het geheel. Wij willen dit enthousiasme vasthouden en faciliteren. Dit doen wij door binnen drie jaar nog vier schoolpleinen aan te pakken en klaar te maken voor de toekomst. Hiervoor vragen wij een subsidie aan voor 50% van de kosten van een groenblauw schoolplein wat neerkomt op €375.100,00 (incl. BTW).

De grootste uitdagingen in dit project zijn het vergaren van voldoende financiën en het beheer en langdurig in stand houden van het groenblauwe plein. Scholen hebben maar beperkte middelen voor de omvorming en hebben geen capaciteit voor het beheer. Wij hebben de oplossing gezocht in samenwerking. De scholen zijn gaan samenwerken met omgevingspartijen om voldoende draagvlak te creëren bij geldschieters. Daarnaast zijn met omgevingspartijen nieuwe coalities aangegaan waardoor extra capaciteit is gevonden om de pleinen langdurig en duurzaam te beheren. Dit vergde wel een behoorlijke inspanning voor de betrokken organisaties. Zij hebben op een innovatieve manier werkprocessen en gangbare structuren moeten doorbreken en aanpassen.

Door te laten zien hoe deze **sociale innovatie** werkt in de gerealiseerde projecten is er vertrouwen ontstaan bij andere directeuren om het avontuur aan te gaan. Ze staan open voor experiment en voor andere manieren van werken binnen de bestaande structuren. Deze transformatie naar nieuwe werkprocessen en samenwerkingsvormen is inspirerend, maar niet gemakkelijk en vergt het nodige doorzettingsvermogen van de scholen.

We hebben voor de aanleg van groenblauwe schoolpleinen twee maal eerder een beroep gedaan op de regeling ‘Klimaatrobuuste zoetwatervoorziening Deltaplan Hoge Zandgronden’. In dit nieuwe projectplan kunt u lezen hoe we ons vorige plan hebben verbeterd door de leercurve en het voortschrijdend inzicht dat heeft plaatsgevonden in de uitvoering van de eerste projecten.

Bestuurders uit het land van Cuijk tekenen intentieverklaring Klimaatbestendig Land van Cuijk (2015). Het project Klimaatbestendig Land van Cuijk is in 2015 aangewezen door het ministerie als impactproject. Dat wil zeggen dat het een voorbeeld is voor andere gemeenten in Nederland.

2. KLIMAATBESTENDIGE GROENBLAUWE SCHOOLPLEINEN

2.1 Waarom groenblauwe schoolpleinen?

Het traditionele schoolplein bestaat uit een groot aandeel verhard oppervlak. Het regenwater dat hierop terecht komt wordt meestal via de riolering afgevoerd. Ook het dakvlak van bestaande scholen is vaak nog aangesloten op het rioolstelsel, waardoor ook deze hoeveelheid schoon regenwater in het riool verdwijnt. Bij scholen met een groenblauw schoolplein wordt het dak en het schoolplein afgekoppeld van de riolering, wordt het versteende schoolplein verkleind en komt daarvoor in de plaats meer groen. Het regenwater dat op het verharde gedeelte van het schoolplein valt loopt zichtbaar naar de beplantingsvakken. Zo kan de beplanting gebruik maken van dit regenwater en krijgt het de tijd om te infiltreren en het grondwater aan te vullen.

Daarnaast dragen schoolpleinen, door de grote hoeveelheid verharding, bij aan het hitte-eiland effect. Met als gevolg dat woonkernen van dorpen en steden meer opwarmen dan wanneer deze schoolpleinen groenblauw zijn ingericht. Tegenwoordig zie je op steeds meer plekken integrale kindcentra ontstaan. Daar worden naast de reguliere basisschoolkinderen ook zeer jonge kinderen van 0-4 jaar opgevangen. Deze jonge kinderen zijn minder goed in staat hun lichaamstemperatuur te regelen en daarmee extra kwetsbaar voor hittestress. Het groenblauw inrichten en daarmee verkoelen van deze locaties is daarom nog belangrijker.

Tot slot zijn groenblauwe schoolpleinen, pleinen waar kinderen in contact kunnen komen met de natuur en waar zij kunnen spelen met natuurlijke elementen. Een groen schoolplein geeft kinderen elke dag de kans op natuurbeleving en biedt mogelijkheden voor natuureducatie en te leren over de waterkringloop. Het brengt creativiteit, rust, ontdekking en beleving samen. Daarnaast draagt het bij aan het behoud van soorten planten en dieren, de biodiversiteit in de bebouwde omgeving. Zie daar alle andere voordelen van een groen schoolplein, bóvenop het belang van een klimaatrobuste zoetwatervoorziening!

2.2 Stand van zaken

We zijn dit project gestart met een pilotproject in Sambeek. Daarna hebben we bij de eerste openstelling van de regeling 'Klimaatrobuste zoetwatervoorziening Deltaplan Hoge Zandgronden' een subsidieaanvraag ingediend voor twee

groenblauwe schoolpleinen. Deze twee scholen zijn inmiddels bezig met de realisatie van een groenblauw schoolplein (waarvan een schoolplein op 1 december 2017 is opgeleverd). Deze subsidieaanvraag en dit projectplan betreft de aanleg van nog vier groenblauwe schoolpleinen.

Onze eerste projecten zijn niet onopgemerkt gebleven. De schooldirecteuren zijn enthousiast en er hebben zich inmiddels meer scholen gemeld die mee willen doen met dit project. In het Land van Cuijk is een beweging aan het ontstaan van scholen die aan de slag willen met een groenblauw schoolplein. Ze willen het verhaal laten zien en vertellen over klimaatadaptatie en waterbewustzijn aan grote groepen kinderen, ouders en buurtbewoners. Dit ondanks dat het een hele kluit is voor de scholen om een groenblauwe schoolplein aan te leggen, zowel in tijd als in middelen.

Het beheer en het langdurig in stand houden van een groenblauw schoolplein vergt meer inspanning dan bij een traditioneel plein. Dit wordt door schooldirecteuren dan ook gezien als een forse drempel.

Om deze hobbels te nemen is een creatief proces nodig: door het aangaan van nieuwe coalities worden andere geldbronnen toegankelijk en ontstaan mogelijkheden voor langdurig beheer en in stand houden van het plein. Bij de schooldirecteuren is onvoldoende kennis van zaken om dit zelfstandig op poten te zetten. In dit project faciliteren wij de scholen bij dit proces.

Pilotproject de Bolster Sambeek

Het eerste pilotproject bij basisschool de Bolster in Sambeek is nog zonder subsidie vanuit het Deltaplan gerealiseerd. De Bolster heeft extra financiële middelen kunnen vinden door de samenwerking met de zorginstelling Dichterbij en de zorginstelling SWZ uit te breiden. Beide zorginstellingen zijn nauw verbonden aan de school en bieden dagbesteding aan voor mensen en jongeren met een beperking. Het schoolplein is toegankelijk gemaakt voor deze jongeren waardoor er middelen vrijkwamen en vrijwilligers helpen een handje met het beheer van het groen. Ook de dorpsraad heeft extra middelen geschonken omdat het plein openbaar toegankelijk is gemaakt en het de leefbaarheid in het dorp vergroot. In totaal hebben 12 sponsors bijgedragen aan de realisatie van dit Groenblauwe

schoolplein waaronder ook waterschap Aa & Maas en de provincie Noord Brabant. Het resultaat mag er zijn: een afgekoppeld dak van de school en een afgekoppeld schoolplein. Wat eens een stenige vlakte was is nu een groene oase. In het najaar 2016 en september 2017 zijn twee nieuwe projecten gestart. Dit keer met subsidie uit de regeling 'Klimaatrobuuste zoetwatervoorziening Deltaplan Hoge Zandgronden'. Dit zijn IKC Dassenburcht in Cuijk en Basisschool de Bongerd in Haps.

Vergroening van schoolplein de Bolster

De ouderraad van basisschool de Bolster heeft het initiatief genomen om van de speelplaats van basisschool De Bolster in Sambeek een groene speelplaats te maken. Een speelplaats waar ruimte is voor natuurlijk spelen en sportactiviteiten. Een groen schoolplein is leuk, sportief bezig zijn houdt je fit, leert je samenwerken en respect hebben voor elkaar.

Op de groene speelplaats komt onder andere een watertoestel. Hierdoor leren kinderen spelenderwijs hoe regenwater wordt opgeno-

men in de bodem en hoe de waterkringloop functioneert.

De gemeente Boxmeer betaalt mee aan het watertoestel en de inrichting van de speelplaats.

Wethouder Jeu Verstraaten: "De gemeente Boxmeer draagt aan zo'n initiatief graag een steentje bij. Zo zorgen wij er ook voor dat het regenwater dat op het dak van de school en op het schoolplein valt, wordt geïnfiltreerd in de bodem. Anders zou dit schone water in de riolering verdwijnen. Zo wordt Sambeek weer een beetje klimaatbestendiger".

Leerlingen van De Bolster denken mee en maken een ontwerp voor de inrichting van het schoolplein.

WIJ GAAN VOOR GROEN

Krantenartikel over vergroening van schoolplein de Bolster.

Oude situatie oktober 2016

Nieuwe situatie september 2017

Schoolplein de Bolster voor en na de omvorming.

IKC Dassenburcht Cuijk

Het IKC Dassenburcht betreft een nieuwbouwproject van een duurzaam gebouw met o.a. een groen dak. In dit gebouw zijn twee scholen De Harlekijn en De Zevensprong en kinderopvang Spring gehuisvest. In de oorspronkelijke plannen zou het schoolplein traditioneel worden ingericht met erg veel bestrating en geen groen. In ontwerp- en ontwikkelsessies samen met de kinderen, ouders en leerkrachten is een duurzaam ontwerp gemaakt. Met subsidie uit de regeling 'Klimaatrobuuste zoetwatervoorziening Deltaplan Hoge Zandgronden' is het gelukt een groenblauw schoolplein te realiseren. Met onder andere watertegels die het water van het dak leiden naar infiltratievelden, een regenwaterplein, watergootjes, een regenton, heel veel minder tegels en een diversiteit aan bomen en beplanting. Verder zijn er natuurlijke speeltoestellen, een tribune (buitenklas en theater) speelheuveltjes, wilgentenenwigwam en tunnels, zitpoefjes, zandspeelplekken, en een glijbaan aangelegd. Het plein is tussen 07:00 en 19:00 uur toegankelijk voor

Foto links: samen met ouders, de wijkraad, leerkrachten en de kinderen is hard nagedacht over de inrichting van het groenblauwe schoolplein van IKC Dassenburcht.

Foto beneden: Openingsceremonie groenblauwe schoolplein IKC Dassenburcht, 1 december 2017.

kinderen in de buurt. Ook in het weekend en in de vakantie. Dit is een voorwaarde van Jantje Beton een van de co-financiers. Met Uniek zorg en de wijkraad wordt aan een plan gewerkt voor het beheer van het groenblauwe schoolplein.

Het groenblauwe schoolplein van IKC Dassenburcht is vrijdag 1 december 2017 feestelijk geopend met het op zijn plek hijsen van een echte, levende klimboom. Het is nu wachten op het voorjaar om goede representatieve foto's te maken.

Basisschool de Bongerd Haps

De omvorming van het schoolplein van de Bongerd is in september 2017 opgestart. Dit project bevindt zich in de planvormingsfase. Inmiddels zijn gesprekken zijn gevoerd met diverse stakeholders en toekomstige gebruikers van het plein. Dit zijn o.a. de kinderopvang, de peuterspeelzaal, de jongerensoos en de openbare bibliotheek van Haps. En er is een informatieavond en ideeën avond geweest voor ouders. Daarnaast zijn er ideeën om de regenwaterproblematiek die speelt in de Kerkstraat in Haps op het terrein van de school (particulier terrein) op te lossen. Gesprekken hierover met de betrokken ambtenaar van de gemeente verkeren in de verkenningsfase. Deze insteek is nieuw binnen de gemeente Cuijk en vergt een soepele geest van de betrokkenen. Op moment van het schrijven van dit document zijn er positieve signalen vanuit de betreffende afdeling van de gemeente Cuijk over dit idee en werkt men aan een plan.

Een van de grootste uitdagingen bij de Bongerd is de sociale innovatie en transformatie die plaats vindt. Partijen die elkaar nog niet vanzelfsprekend vinden moeten gaan samenwerken om zo voldoende draagvlak te creëren bij fondsen om de financiering rond te krijgen en om het plein langdurig en duurzaam te beheren. Dit betekent dat binnen de betrokken organisaties werkprocessen moeten worden omgevormd en aangepast. De bijdrage vanuit deze regeling draagt bij aan deze transitie.

2.3 Hoe nu verder?

Er hebben zich inmiddels meerdere scholen gemeld die geïnteresseerd zijn in de omvorming van hun schoolplein naar een groenblauw schoolplein. Wij willen in dit project vier groenblauwe schoolpleinen aanleggen. Liever hadden wij nog meer schoolpleinen aangepakt binnen dit project. Maar dat is niet haalbaar gezien de beschikbare capaciteit en middelen. Scholen die zich hebben aangemeld en buiten dit project vallen komen op een lijst. Wij gaan kijken hoe wij deze scholen op een

andere manier kunnen faciliteren.

Dit projectplan betreft de volgende vier schoolpleinen:

- Basisschool de Bakelgeert en Basisschool de Bonckert zij zijn samen met kinderopvanglocatie Spring gehuisvest in 't Bolwerk in Boxmeer;
- Basischool de Waai in Cuijk;
- Basisschool Matthias in Oploo;
- Basisschool 't Stekske in Landhorst.

Wat alle scholen aangeven is dat de factor besteedbare tijd schaars is binnen de drukke onderwijsprogramma's. Hierop hebben wij ons proces aangepast en dat betekent dat we eerst de financiële haalbaarheid van de verschillende projecten onderzoeken. We schrijven een projectplan per school waarin wordt beschreven hoe het proces er uit ziet en welke doelen de omvorming van het schoolplein dient naast waterconservering. Dit is nodig om sponsorgeld van bijvoorbeeld Jantje Beton of de NSGK te verkrijgen.

Op het moment dat er voldoende financiële dekking is gaan we aan de slag met de borging van het beheervraagstuk en het ontwerpproces.

2.4 Borging van de Groenblauwe schoolpleinen en de waterconservering op langere termijn

De aanleg van een groenblauw schoolplein is één, maar het in stand houden voor langere termijn is iets anders. Dit is ook een vraag die regelmatig terugkomt van de schooldirecteuren. In het proces gaan we hier dan ook uitgebreid op in door vooraf het beheer te borgen. Hoe dit gebeurt is maatwerk en bij elke school weer anders. Bij basisschool de Bolster is er bijvoorbeeld een groenploeg van ouders, een gepensioneerd vrijwilliger en hebben vrijwilligers van stakeholder Dichterbij (een zorginstelling) taken bij het onderhoud. Bij IKC Dassenburcht zijn afspraken gemaakt met een organisatie die bemiddelt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Uniek) en wordt het onderhoud onderdeel van het schoolprogramma. Basisschool de Bongerd maakt afspraken met de stakeholders (jongerenwerk en de bibliotheek) om het onderhoud voor langere tijd te borgen.

Hoe dit voor de scholen die zich hebben aangemeld er uit gaat zien is nu nog niet concreet. Deze stap wordt pas uitgewerkt als er meer zicht is op de financiële haalbaarheid. De verschillende scholen hebben hier al wel ideeën over. Zo

geven Bakelgeert en De Bonckert aan te willen gaan samenwerken met hun achterbuurman het Pro College (groenschool) school voor praktijkonderwijs. Waarbij leerlingen van deze school het beheer van het groenblauwe schoolplein als praktijkopdracht kunnen gaan oppakken. De scholen leren ook van elkaar hoe ze dit kunnen aanpakken omdat er contact is met de scholen dit het proces al een keer doorlopen hebben en al in bezit zijn van een groenblauw schoolplein.

Vanuit dit project worden beheerinstruaties aan de scholen mee te geven omdat er anders de kans bestaat dat het schoolplein en de voorzieningen op een verkeerde manier onderhouden worden.

Het is de intentie dat de waterconserverende maatregelen die getroffen zijn (afkoppeling van het regenwater, ontsteden van het schoolplein, water infiltratie in de bodem e.d.) in ieder geval gedurende de afschrijvingstermijn van een schoolplein/gebouw (dat is minimaal 40 jaar) in stand worden gehouden.

2.5 Ontwerp en leertraject samen met kinderen, ouders, leerkrachten en buurt

Bij elk van de vier scholen ontwerpen en ontwikkelen we samen met de kinderen, leerkrachten, ouders en buurtbewoners het groenblauwe schoolplein. Daarnaast schakelen we de lokale natuurpartijen zoals Brabants Landschap en IVN. Buurtbewoners en kinderen maken bijvoorbeeld samen met de vrijwilligers, takkenrillen en insectenhôtels. Ook wordt er gekeken of andere groepen bewoners

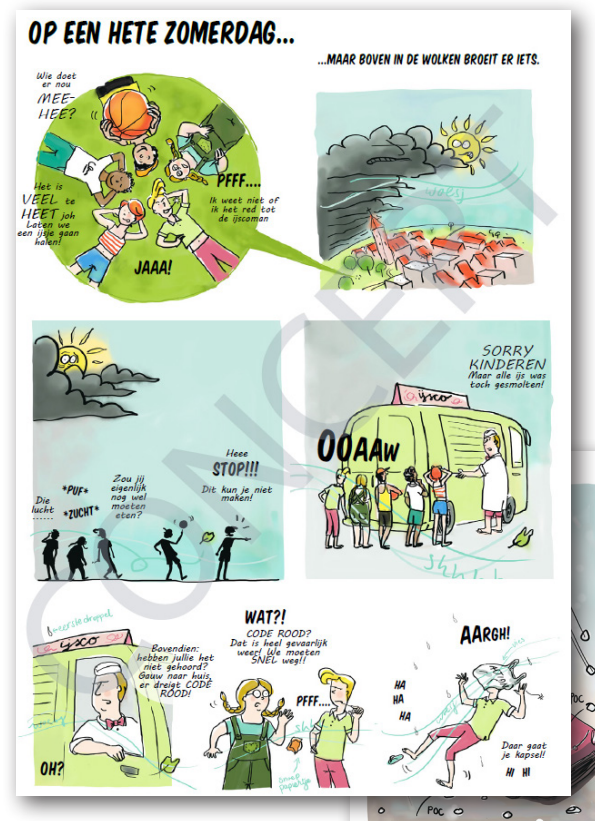

Veel stenen op het plein van de Matthias in Oploo

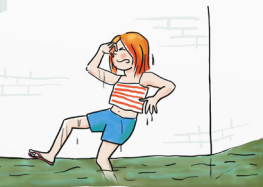
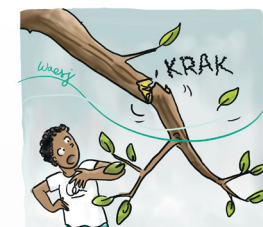
(bijvoorbeeld kinderen met een beperking) of ouderen kunnen meedenken in het ontwerpproces. Dit zorgt ervoor dat het schoolplein straks multifunctioneel ingezet kan worden.

Tijdens het ontwerpproces, de realisatie en tijdens het gebruik wordt actief ingezet op kennisoverdracht over de klimaatverandering, de waterkringloop, de natuur en gezonde levensstijl bij de kinderen. Hiervoor gebruiken we lesprogramma's die speciaal voor kinderen zijn ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld het naaststaande voorbeeld. Per school wordt een opmaat projectplan en ontwerp gemaakt. Zo zorgen we er voor dat de inrichting precies past bij de omgeving van de school en de plaatselijke situatie.

Om een voorbeeld te noemen hoe dit in zijn werk gaat: we laten de kinderen bij de ontwerpopdracht uitzoeken hoeveel regenpijpen en regenwaterkolken er zijn en hoeveel m2 bestrating er aanwezig is op het schoolplein. We laten ze zien en uitzoeken waar het water van het dak en de regenwaterkolken blijft en wat een oplossing zou kunnen zijn. We laten ze onderzoeken hoeveel m2 bestrating er eigenlijk weg kan en we leren ze dat water beter infiltreert in de bodem als er bomen en planten op staan. En dat al het regenwater hard nodig is om de aarde leefbaar te houden. Het is dus vansprekend om zuinig om te gaan met regenwater.

*Twee pagina's uit een
'lesbrief' voor de kinderen
bovenbouw basisschool (nog
in ontwikkeling)*

Tegels eruit, Groen en Blauw erin...

Maak een GROENBLAUW schoolplein

Waarom?
Het weer wordt extremer; regenwater teveel én te weinig!

Voor droge voeten...

En... toenemende hitte(golven)

De plekken met de meeste verharding en het minste groen zijn de warmste plekken in de stad en de plekken waar het regenwater maar moeilijk weg kan.

Vooraf ouders, jonge kinderen en chronisch zieken hebben problemen met de warmte.

Meer informatie?
Neem dan contact op met
Ingrid Langenhove
telefoon 06 20 37 97 28
of ingrid@voornhuurder.nl

...en een koel hoofd...

Wat is een GroenBlauw schoolplein?

Een gezond, groen schoolplein....
Met zo min mogelijk verharding en zo veel mogelijk gras, planten en bomen én regenwaterelementen.

Zodat het regenwater wordt opgevangen en in de grond kan wegzakken. De planten en bomen zorgen voor de nodige afkoeling.

Tegels eruit, Groen en Blauw erin....

Maak een GROENBLAUW schoolplein

...en rustigere kinderen in de klas!

een groen schoolplein levert nog heel heel veel andere voordelen op:

- het draagt uit tot ander spel met andere motorische vaardigheden
- kinderen spelen creatiever en er valt meer te ontdekken
- er is meer saamhorigheid en er wordt minder gestoerd
- op scholen met een groen schoolplein is meer aandacht voor gezonde voeding, natuur en bewegen.
- een groen schoolplein draagt bij tot belevingsonderwijs: het is lesmateriaal
- en als klap op de vuurpijl komen kinderen na het buiten spelen rustiger de klas in

maar ook.....

- modder in de kleren
- vaker vegen in de klas
- groenonderhoud

Meer informatie?
Neem dan contact op met:

Ingrid Langenhoff
telefoon 06 20 37 97 26
of ingrid@voortrekkersvrijen.nl

KLIMAAT
lab.nl

2.6 Kosten en financiële dekking voor de omvorming naar een groenblauw schoolplein

De mate van succes hangt grotendeels af van het bijeenkrijgen van de benodigde financiering. Voor de omvorming van een traditioneel schoolplein naar een groenblauw schoolplein is - afhankelijk van de omvang van het plein - al gauw rond de €150.000,- nodig. Dit is afhankelijk van de benodigde te treffen voorzieningen voor de afkoppeling en de rest van de inrichtingselementen. Door in één project meerdere schoolpleinen gelijktijdig aan te pakken en gezamenlijk in te kopen en uit te voeren ontstaan schaalvoordelen waardoor de kosten omlaag kunnen.

De gemiddelde indicatieve kosten voor de herinrichting van een groenblauw schoolplein zijn weergegeven in de tabel. De bedragen zijn ingeschat op basis van de voorgaande schoolpleinen en zijn realistisch. De kosten die zijn toe te schrijven aan de voorbereiding en realisatie die te relateren zijn aan de subsidie klimaatrobuuste zoetwatervoorziening zijn te vinden in de rechter kolom in de hieronder staande tabel.

De totale projectkosten om te komen tot vier Groenblauwe schoolpleinen zijn:
 $4 \times € 155.000,- = € 620.000,-$. Dit is € 750.200,00 incl. B.T.W.

Met financiering uit de subsidie klimaatrobuuste zoetwatervoorziening hoge zandgronden aangevuld met dekking uit andere fondsen zoals bijvoorbeeld de Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied 2016 – 2021 van Waterschap Aa & Maas en het Prins Bernard Cultuurfonds en de bijdragen van gemeenten en scholen, is voor deze subsidieaanvraag de realisatie van vier Groenblauwe schoolpleinen realistisch.

Omschrijving werkzaamheden	Subsiabele kosten
• Ontwerpkosten, inclusief workshop met kinderen, leerkrachten, buurt etc. en overdracht naar aannemer.	€ 5.000,00
• Grondwerk incl. straatwerk (verwijderen verharding, herstraten incl. afstroom naar plantvakken aanbrengen teelaarde voor plantvakken).	€ 65.000,00
• Aanleg groen (voorbereiding beplantingsvak in post grondwerk) (de vrijgekomen oppervlakte door het versteende deel van het schoolplein kleiner te maken krijgt een groene inrichting).	€ 23.000,00
• Infiltratievelden: in het pilotproject zijn meerdere infiltratieplekken opgenomen die gelijktijdig als speelelement kunnen worden gebruikt.	€ 19.000,00
• Regenwaterbewustwording speelelementen en natuurlijke speelelementen.	€ 35.000,00
• Eerste jaar begeleiding ouders in onderhoud en gebruik	€ 3.000,00
• Procesbegeleiding en communicatietraject naar de omgeving.	€ 5.000,00
Totaal (prijzen excl. BTW)	€155.000,00

2.6.1 Gevraagde subsidie

In het voorjaar 2016 is een aanvraag ingediend voor de realisatie van twee Groenblauwe schoolpleinen. Hiervoor is een beschikking ontvangen. Een schoolplein (IKC Dassenburcht in Cuijk) is op 1 december 2017 geopend, het andere schoolplein (De Bongerd in Haps) is voorbereiding.

Met deze subsidieaanvraag willen we de resterende vier Groenblauwe schoolpleinen financieren. De subsidiabele kosten voor de realisatie van vier Groenblauwe schoolpleinen zijn $4 \times €155.000,00 = € 620.000,00$ (excl. B.T.W.) Dit is € 750.200,00 incl. B.T.W.

50% van deze kosten willen we dekken vanuit deze aanvraag, dat is €375.100,00 (incl. B.T.W.). De andere 50% van de projectkosten wordt gefinancierd vanuit andere bronnen.

2.6.2 Dekkingsplan

Dit dekkingsplan is gebaseerd op de realisatie van vier Groenblauwe Schoolpleinen. De bedragen zijn ingeschat op basis van de voorgaande schoolpleinen en de dekking van de kosten zijn deels nog gebaseerd op aannames. Deze aannames zijn realistisch en berusten op ervaring uit de eerdere projecten.

Kostenpost	Bedragen (excl. BTW)	Bedragen (incl. BTW)
Ontwerp en realisatie vier Groenblauwe schoolpleinen	€ 620.000,00	€ 750.200,00
Dekking*		
Subsidie Klimaatrobuuste Zoetwatervoorziening Hoge Zandgronden		€ 375.100,00
Subsidie Waterschap Aa & Maas Samen anders doen, met water en groen (4x €5.000,=)		€ 20.000,00
Bijdrage gemeenten uit het GRP		€ 60.500,00
Bijdrage scholen		€ 24.200,00
Bijdrage fondsen (o.a. Jantje Beton, VSB fonds, stichting Boschhuysen, Wees en Zegen, ANWB, Woningcorporate, NSGK, Dorps- wijkraad, Buurtfonds,)		€ 270.400,00
Totaal		€ 750.200,00

** De provincie Noord Brabant is bezig met een subsidieregeling Schoolpleinen van de toekomst: gezond, klimaatbestendig en natuurlijk avontuurlijk! 10 april gaat deze regeling open (bron: Marjan van der Heide projectleider provincie Noord Brabant) Deze subsidieregeling dient ook als dekking voor onze project.*

2.6.3 Kosteneffectiviteit

De schoolpleinen worden aangelegd voor de duur van het bestaan van de scholen. De afkoppel- en infiltratiemaatregelen en daarmee het teruggeven van het regenwater aan de zoetwatervoorziening zijn in principe voor eeuwig. De groene inrichting van het schoolplein wordt geactiveerd in de boekhouding van de scholen voor de afschrijvingsduur van de schoolgebouwen en de schoolpleinen. Dit is in principe 40 jaar.

Op basis van de gegevens in de projectplan kun je de volgende rekensom maken: De gemiddelde investering in vaste activa van één groenblauw schoolplein is onze kostenraming (tabel par. 2.6) €142.000,00. Dit bedrag wordt in 40 jaar afgeschreven, dat is een afschrijving van €3.550,00 per jaar. Gemiddeld wordt er per school 3.000 m² afgekoppeld, dat is gemiddeld 2.400 m³ regenwaterinfiltratie. De kosten per m³ infiltratie komen hiermee op € 1,97 per jaar. De maximale subsidie uit deze regeling is 50% van elke m³ regenwater infiltratie is €1,97 / 2 = +/- €1,00 gesubsidieerd. Dit rekenvoorbeeld geldt als je uitgaat van een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Als je er van uit gaat dat het een eeuwigdurende maatregelen zijn dan wordt het bedrag in de tijd steeds lager. En de effectiviteit steeds groter.

Voorbeelden van regenwaterspeelplekken.

De investeringen leveren echter meer op dan regenwaterinfiltratie en deze opbrengsten zijn moeilijk in geld uit te drukken. Door de toename van groen en bomen is er meer biodiversiteit en warmt de omgeving minder op. Hierdoor is er minder stroom nodig voor koeling en hebben mensen minder last van hittestress. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de leeropbrengsten van kinderen in een natuurlijke, groene omgeving hoger zijn en dat er minder wordt gepest op een groen schoolplein. Ook zorgen deze kinderen als volwassenen meer voor hun leefomgeving en eten ze bewuster en gezonder.

2.6.4 Risicobeheersing

In dit project faciliteren wij de scholen bij de werving van de financiële middelen. De scholen zelf zijn verantwoordelijk voor het bijeenbrengen van voldoende middelen. Er bestaat een kans dat een van de scholen het niet voor elkaar krijgt de benodigde middelen bijeen te krijgen. Om dit risico te beheersen houden wij per school een kostenraming en een dekkingsplan bij. Er wordt pas gestart met de aanbesteding voor de aanleg van het schoolplein als er een sluitend dekkingsplan is (d.w.z. er zijn voldoende middelen aanwezig). Om de kans op uitvoering te optimaliseren is de subsidie aangevraagd voor de langst mogelijke termijn, zodat er voldoende tijd is om het geld bijeen te krijgen. Op het moment dat met zekerheid gezegd kan worden dat een school onvoldoende geld heeft, stopt het project voor de betreffende school en wordt het project voortgezet met een andere school. Mocht het onverhoopt niet lukken om vier schoolpleinen te realiseren (maar daar gaan we zeker niet van uit), dan staat het resterende geld gereserveerd bij de penvoerder en vloeit dit terug richting de provincie. Als extra zekerheidstelling richting de provincie kunnen wij indien gewenst vaker dan eenmaal per jaar de voortgang rapporteren.

2.8 Effect van het project

Positief effect op bewustwording

Het bereik en de impuls die een groenblauw schoolplein heeft in de wijk waarin het project zich bevindt is groot. Naast het aantal projectdeelnemers dat toch al gauw per school 20 volwassenen betreft van diverse organisaties en zo'n 150 kinderen (voor vier scholen dus 80 volwassenen en 650 kinderen) komen er dagelijks nog veel meer mensen in aanraking met een groenblauw schoolplein. De pleinen zijn meestal (semi)openbaar toegankelijk en speelplek voor veel kinderen uit de buurt. Ook komen er per school gemiddeld 100 ouders in wisselende samenstelling een aantal maal per week op het schoolplein. Voor vier schoolpleinen zijn dit dus 400 volwassenen die dagelijks het effect ervaren van de maatregelen (tegels er uit, groen er in, regenwaterbuffer, infiltratieplekken etc.). In de gezamenlijke ontwerpessie met ouders krijgen de ouders voorlichting over de omvorming van het schoolplein en tips om ook hun tuin klimaatproof in te richten.

Wisselwerking met klimaatadaptatie in tuinen

Daarnaast maken we de koppeling met het tuinvergroeningsproject in het Land van Cuijk. Zo krijgen bewoners bij herhaling informatie over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan regenwaterinfiltratie en andere klimaatmaatregelen. Als projectteam faciliteren we ook in de vergroenings/ afkoppelings actie/ projecten voor groene gezonde kernen. Hiervoor hebben we voor de komende vier jaar een uitvoeringsprogramma.

Ook zijn er op de scholen allerlei professionals en vrijwilligers actief (bibliotheek, schoonmaak, conciërges etc.) en lopen er allerlei passanten uit de wijk regelmatig langs het schoolplein of maken gebruik van het schoolplein. De transformatie tussen oude situatie en nieuwe situatie is zo evident dat er over gesproken wordt en het andere scholen motiveert om ook hun schoolplein om te vormen. Dit effect is zichtbaar tot buiten de regio. Zo start basisschool 't Schrijverke in Herpen met de realisatie van een groenblauw Schoolplein. En in de gemeente Tiel zijn 13 scholen aangemeld voor een dergelijk project. De genoemde scholen hebben zich laten inspireren door de Groenblauwe schoolpleinen in het Land van Cuijk.

Waterconservering

Met deze subsidie kunnen we vier schoolpleinen van een groenblauw schoolplein voorzien. De scholen Bakelgeert en de Bonckert en kinderopvanglocatie Spring delen een gebouw (het Bolwerk).

Informatiebord ontwikkelt voor pilot project de Bolster in Sambeek. Naast de concrete inrichtingselementen is er voor de kinderen, ouders en omwonenden een permanente zichtbare informatievoorziening.

Op de website Land van Cuijk spreken wij bewoners aan over het klimaatbestendig inrichten van hun tuin en schoolplein.

2.8.1 Omvang van het project in m2 en m3

<i>Naam school</i>	<i>Aantal m2 afkoppelen*</i>	<i>Aantal m3 infiltratie</i>
Basisschool Bakelgeert en de Bonckert	2000	1600
Basisschool Matthias	2000	1600
Basisschool 't Stekske	3000	2400
Basisschool de Waai	4500	3600
<i>* gemeten vanaf luchtfoto</i>		
Totaal	11.500	9200

2.8.2 Aantal projectdeelnemers

Ter illustratie: in de twee projecten die worden gefinancierd vanuit de eerste subsidieaanvraag doen de volgende partijen mee.

IKC Dassenburcht (= basisschool de Zevensprong en basisschool de Harlekijn, peuterspeelzaal het Koekepeertje en kinderdagopvang Spring). Totaal 350 kinderen, 700 ouders. Totaal aantal medewerkers: management, leerkrachten, begeleiders en ondersteuning +/- 40 personen. Gemeente Cuijk, JOGG, Wijkraad Padbroek, Ouderraad Zevensprong en Harlekijn, Woningstichting Mooiland. Voorelkaar krijgen, Uitvoering Ploegmakers infra en CP tuinen.

Basisschool de Bongerd (+/- 150 kinderen en 300 ouders/verzorgers, aantal medewerkers 14, peuterspeelzaal, kinderdagopvang, jeugdwerk, openbare bibliotheek, ouderraad, gemeente Cuijk.

Dit is de stand van zaken op dit moment, het aantal deelnemers is groeiende.

Voor de scholen in dit project zijn we de projectteams aan het opstarten. We beginnen klein. Met de schooldirecteuren gaan eerst op zoek naar financiën. Op het moment dat er bij een van de scholen voldoende dekking is wordt het projectteam uitgebreid met leerkrachten, kinderen, ouders en omgevingspartijen. Wie dit precies zijn is op dit moment nog niet duidelijk. Basisschool Bakelgeert en de Bonckert hebben aangegeven in ieder geval de samenwerking te willen opzoeken in het beheer van het schoolplein, met hun achterbuurman het Pro College, waar ze praktijkgericht onderwijs in het groen aanbieden.

2.9 Groenblauwe schoolpleinen zijn innovatief!

Leren over regenwaterinfiltratie en klimaatadaptatie

Het realiseren van groenblauwe schoolpleinen is innovatief. In het land komt het inmiddels regelmatig voor dat schoolpleinen groen en natuurlijk worden ingericht. De koppeling met waterberging en dit water ook inzetten als leer- en speelaanleiding is echter nieuw en komt nog relatief weinig voor in Nederland. Wij bieden naast een klimaatbestendig plein ook leermiddelen aan tijdens de ontwerpfase en zetten bewust in op informatieoverdracht. De schaal waarop deze transformatie in het Land van Cuijk wordt aangepakt is uniek in Nederland.

Wisselwerking en uitstralingseffect

Door ons project is een beweging op gang gekomen die wij steeds groter willen laten groeien. De wil is er bij de schooldirecteuren en daarom is een bijdrage uit deze regeling ook zo nodig. Het geeft net dat duwtje in de rug om van dit project een echt succes te maken. Hierdoor komen er nog meer groenblauwe schoolpleinen in onze streek en waardoor er nog meer zichtbaarheid en aandacht voor het onderwerp ontstaat.

Dit project is gekoppeld aan onze tuinvergroeningsactie waardoor beide projecten elkaar versterken. Wij communiceren over onze projecten op de website van het Land van Cuijk en in de lokale media. In de toekomst gaan wij hier nog sterker op inzetten door een communicatiebureau in te schakelen.

Sociale innovatie

Om een groenblauw schoolplein te kunnen realiseren moeten scholen anders gaan werken binnen bestaande structuren en processen. Hierdoor ontstaan samenwerkingen en verbindingen tussen partijen die elkaar anders niet zo snel zouden vinden. Alleen op deze manier lukt het scholen om voldoende middelen bijeen te krijgen en om het beheer van een groenblauw schoolplein te regelen. In het plan staan een aantal voorbeelden genoemd hoe wij dit hebben aangepakt: De Bolster samen met zorginstellingen extra financiën en beheer geregeld, IKC Dassenburcht, beheer samen met zorginstelling Uniek, wijkraad Padbroek en onderdeel van lesprogramma, de Bongerd Haps financiën en beheer samen openbare bibliotheek, jongerenwerk en kinderdagopvang).

Innovatieve maatregelen

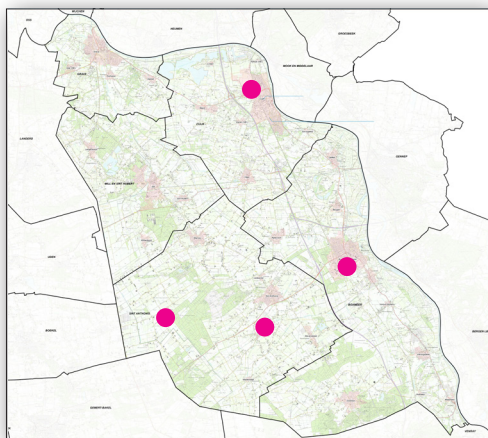
Doordat de kinderen meedenken in het ontwerpproces komen de meest creatieve ideeën op tafel. Denk hierbij aan een waterpompiets waarmee regenwater kan worden opgepompt, of een waterval van regenwater. Niets is te gek. Deze ideeën nemen we zoveel mogelijk mee in de ontwerpen, zodat er innovatieve maatregelen ontstaan (welke school in Nederland heeft er nu een regenwaterketting vanaf een groen dak zodat je kunt zien hoe dit dak water vasthoudt en dat dit langzaam wordt vrijgegeven om vervolgens via een gootje kan infiltreren? Het IKC Dassenburcht in Cuijk dus wel!).

Innovatie in uitvoering

Tot slot zit er ook een stuk innovatie in de uitvoering. Groenaanemers zijn niet gewend om klimaatadaptief en waterconserverend in te richten. Dit vinden ze maar een beetje raar. "Water moet toch zo snel mogelijk weg uit het gebied?" Door uitleg bij de uitvoering (een ook goed opletten anders gaat het mis) vindt ook bij groenaanemers een stukje bewustwording plaats en gaan ze zelfs (want hé, dit is grappig!) goed meedenken over de waterkringloop en andere maatregelen die genomen kunnen worden om de effecten van de klimaatverandering te dempen.

2.11 Locatie project

De scholen in dit project bevinden zich in Boxmeer, Cuijk, Oploo en Landhorst. Dit ligt binnen de projectgrenzen van het subsidieprogramma klimaatrobuuste zoetwatervoorziening hoge zandgronden Noord-Brabant.

*Land van Cuijk:
de vier scholen
bevinden zich in de
kernen Boxmeer,
Cuijk, Oploo en
Landhorst.*

3. Communicatie

De communicatie rondom de Groenblauwe schoolpleinen nemen we mee in het communicatietraject van het klimaatbestendig Land van Cuijk project. Er is een communicatieteam dat via diverse media (krant, website Land van Cuijk) bericht doet van de projecten in het Klimaatbestendighedsproject. De afbeelding op pagina 12 is een afdruk van de website.

Van dit project wordt promotiemateriaal opgesteld. Hierin staat beschreven wat er allemaal komt kijken bij de inrichting van een groenblauw schoolplein en welke positieve effecten er zijn ten aanzien van een groenblauw schoolplein. Zie ook de getoonde voorbeelden in dit projectplan.

4. Uitbreiding naar Limburg

Vanuit dit project wordt contact gezocht met scholen in de kop van Noord Limburg om te kijken of daar scholen te vinden zijn die geïnteresseerd zijn in een groenblauw schoolplein en daarvoor een aanvraag willen indienen bij de Limburgse regeling klimaatrobuuste zoetwatervoorziening. De MR van het nieuw te bouwen IKC in Gennep is inmiddels benaderd om de interesse te peilen bij de ouders.

5 Projectorganisatie

Dit project wordt aangestuurd vanuit het Projectteam Klimaatbestendig Land van Cuijk 2030 waarbij Ingrid Langenhoff (externe adviseur VoorElkaarKrijgen) de algehele projectleiding heeft van het deelproject Groenblauwe Schoolpleinen. Verder zitten in het projectteam vertegenwoordigers van de vijf gemeenten Land van Cuijk, Waterschap Aa & Maas en de Provincie Noord Brabant. Daarnaast wordt per school, afhankelijk van welke school meedoet met het project, een projectteam gevormd met daarin de directeur van de school aangevuld met een vertegenwoordiger van de buurt (bijv. uit wijk- of dorpsraad), een leerkracht en een vertegenwoordiging van de ouders (bijv. lid ouderraad / MR).

Projectteam

Ingrid Langenhoff:

Gisela Berkers:

Nicolette Peters:

Roel Wouters:

Jonas Heffels:

Thijs Witjes:

Projectleider en senior adviseur

Werkorganisatie CGM

Boxmeer

Sint Anthonis

Waterschap Aa & Maas

provincie Noord-Brabant

6 Indicatieve planning

Het projectteam heeft zich tot doel gesteld om binnen vijf jaar vanaf 2016 tenminste zes groenblauwe schoolpleinen te realiseren in het Land van Cuijk. Waarvan twee inmiddels gerealiseerd (een buiten deze regeling) en een in voorbereiding. Deze aanvraag betreft een bijdrage voor vier groenblauwe schoolpleinen. De planning is ambitieus gesteld en mede afhankelijk van het verkrijgen van andere fondsen. Daarom wordt de subsidie aangevraagd voor de totale looptijd van deze regeling.

	2018												2019				2021				
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	...	dec	jan	feb	mrt	apr	mei
1. Benaderen scholen en peilen belangstelling (al gedaan)																					
2. Voorbereiding per school	X	X	X																		
3. Ontwerptraject					X	X	X	X	X	X			X	X	X	X					
4. Aanvullende fondsenwerving	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X
5. Realisatie								X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X
6. Communicatietraject	X			X			X			X					X				X	X	X

*start afhankelijk van het schoolprogramma

*start afhankelijk van het schoolprogramma

7 Leerpunten vorige projecten

Van de eerste groenblauwe schoolpleinen is op diverse fronten veel geleerd. Zo weten we inmiddels dat het groenblauw inrichten van een schoolplein: het afkoppelen van verharding en dak en een groene inrichting voor de scholen behoorlijk veel geld kost. Geld dat de scholen niet hebben en dat dus ergens anders vandaan moet komen. We hebben geleerd dat het niet eenvoudig is om voldoende middelen bijeen te krijgen en dat je een goed projectplan moet hebben dat meerdere doelen dient om zo een beroep te kunnen doen op andere fondsen. Daarnaast is het zo dat verschillende fondsen (bijv. het Oranjefonds) is gestopt met de financiering van schoolpleinen en dat de mogelijkheden om elders geld te vinden aan het afnemen zijn. Ook komt de provincie Noord Brabant met een nieuwe regeling om schoolpleinen te vergroenen. Dit lijkt in eerste instantie aantrekkelijk, maar per saldo komt er minder geld voor schoolpleinen beschikbaar. In de nieuwe regeling wordt samengewerkt met het waterschap en het Prins Bernard Cultuurfonds waardoor de mogelijkheden om subsidies te stapelen worden ingeperkt. De subsidie vanuit het Deltaprogramma is in die zin erg belangrijk om tot een dekkend plan te komen.

De doorlooptijd van de projecten ligt om en nabij de twee jaar. Zowel het ontwerpproces als het bijeen krijgen van de financiële middelen hebben tijd nodig. De feitelijke aanleg/omvorming van een groenblauw schoolplein kost ongeveer twee maanden tijd.

Er is veel interesse bij schooldirecteuren, maar er is weinig ruimte in het schoolprogramma om tijd vrij te maken. Ook is er weinig kennis bij de directeuren m.b.t. fondsenwerving en de processtappen die nodig zijn om te komen tot realisatie. Zonder inhoudelijke ondersteuning is het voor directeuren erg moeilijk een groenblauw schoolplein te realiseren.

De werkprocessen binnen de overheid (zowel gemeente, als provincie en waterschap) zijn niet altijd even goed ingericht op co-creatie met de scholen. Vertrouwen geven, loslaten en ruimte laten voor experiment en 'learning by doing' is voor de ambtelijke organisaties niet altijd even gemakkelijk en levert soms frustraties op bij de schooldirecties, maar ook binnen de ambtelijke organisaties.

Goed met elkaar blijven praten en open blijven staan voor experiment en leren van elkaar is nodig en nuttig. Dit vergt ervaring en inzicht in het procesmanagement en kennis van beide soorten organisaties. De Land van Cuijk gemeenten willen dit heel graag verder oppakken.

Begeleiding bij de uitvoering is noodzakelijk om ook aangelegd te krijgen zoals het ook is ontworpen. (Groen)aannemers zijn nog niet goed bekend met het onderwerp en vinden het lastig om goede keuzes te maken in de uitvoering.

Samen aan het ontwerpen bij het pilotproject basisschool de Bolster.